

Solvency II en Bazel II Overeenkomsten en verschillen

René Doff en Jan Bilderbeek

SAMENVATTING Solvency II, de richtlijn die het toezicht-
raamwerk voor verzekeraars herzielt, krijgt concreet gestalte en
komt naderbij. Inmiddels is de tweede Quantitative Impact Study
(QIS 2) achter de rug. Een vergelijking met Bazel II ligt voor de
hand. In dit artikel worden de belangrijkste overeenkomsten en
verschillen tussen Solvency II en Bazel II besproken. De conclusie
is dat Solvency II verder reikend is dan Bazel II.

1 Inleiding

Dit artikel gaat in op de regelgeving voor financiële instellingen, te weten Bazel II voor banken en Solvency II voor verzekeraars die als een revolutionaire herziening van de bestaande regels en het toezicht kan worden beschouwd. In dit artikel vergelijken we de beide raamwerken met elkaar op een aantal punten, namelijk: de uitgangspositie voor de herziening; de doelstellingen van de herziening; en het proces om tot een herziening te komen. Om de fundamentele noodzaak voor regelgeving te begrijpen, wordt in paragraaf 2 eerst gereflecteerd op de kernfuncties van financiële instellingen. Paragraaf 3 beschrijft de overeenkomsten tussen Bazel II en Solvency II, terwijl paragraaf 4 en 5 ingaan op enkele inhoudelijke verschillen. Aan de orde komen de risico-

Dr. Ir. R.R. Doff is werkzaam bij Eureko-holding, de moederorganisatie van Achmea en Interpolis. Vanuit zijn Risk Management-rol is hij nauw betrokken bij Solvency II. Bovendien is hij voorzitter van de Solvency II werkgroep binnen het Verbond van Verzekeraars. Daarnaast is hij in juli 2006 aan de Universiteit Twente gepromoveerd op het onderwerp van dit artikel, dat is geschreven op persoonlijke titel. Prof. dr. J. Bilderbeek is hoogleraar financieel management en accounting aan de Universiteit Twente.

gevoeligheid, de pijlerstructuur, de zogenoemde menustructuur en Asset & Liability Management (ALM). Paragraaf 6 gaat in op het proces om te komen tot herziene regels. Na enkele openstaande punten te hebben beschreven in paragraaf 7, komen we tot onze belangrijkste conclusie in paragraaf 8: Solvency II is verderstrekkend dan Bazel II.

2 Verzekeren en bankieren, de kernfuncties

Risicomangement is essentieel voor zowel bankieren als verzekeren. Bij bankieren gaat het om het goed inschatten van kredietwaardigheid van klanten en het diversificeren van kredietrisico's via portefeuillevorming. Bij verzekeren is dat net zo: op polisniveau moet men de mogelijke sterfttekans dan wel schadelast goed inschatten. Dit risico wordt via portefeuillevorming verkleind als gevolg van diversificatie. Daarnaast kennen beiden een Asset & Liability Management (ALM) probleem vanwege de financiële structuur en de afhankelijkheid van rentestanden.

Beide soorten financiële instellingen zijn onderworpen aan een toezichtsregime. Bazel II is de herziening van het bancaire toezichttraamwerk (zie Benink, 2005; Doff, 2004). Alle banken zijn op dit moment druk doende met het implementeren van deze richtlijnen. De bankensector heeft van 2001 tot 2004 sterk in het teken gestaan van het ontwerpen van de nieuwe Bazel II regels. Via de zogeheten 'Consultative Papers', uitgevaardigd door het Bazels Comité en open voor een reactie van eenieder, kon de sector een bijdrage leveren aan dat ontwerpproces. Per 2008 wordt Bazel II van kracht, maar de regels zijn al vastgesteld.

Verzekeraars zijn onderhevig aan de Solvency I regels, die worden herzien in het Solvency II project. Solvency II is nog in ontwikkeling en de geplande invoeringsdatum is 2010. Dat Bazel II inmiddels al een geaccepteerd akkoord is en Solvency II nog in de steigers staat,

heeft overigens tot gevolg dat er meer onduidelijkheden zijn voor verzekeraars dan voor banken. Omdat Bazel II inmiddels breed is uitgemeten in de media, zullen we er inhoudelijk niet veel extra aandacht aan besteden. Geïnteresseerde lezers wordt verwezen naar Benink (2005); Doff (2004); Doff en Van den Tillaart (2004) en Leenaars (2003). Solvency II wordt uitgebreid beschreven in Doff (2006-b).

3 Overeenkomsten Bazel II en Solvency II

Nadere beschouwing leert dat Bazel II en Solvency II sterke overeenkomsten vertonen. De doelstellingen zijn identiek: (1) internationale harmonisatie van toezicht met het oog op een 'level playing field' en een 'true single market' en (2) bescherming van vreemd vermogensverstrekkers (polishouders/spaarders) ter voorkoming van systeemrisico's. Qua inhoud brengen zowel Bazel II als Solvency II de toezichtsregels meer in lijn met interne risicomangementmethoden. Eén en ander waarborgt effectiviteit – dat wil zeggen het bereiken van de beoogde doelen – en voorkomt een compleet dubbele administratie van interne en externe rapportages – dat wil zeggen, is ook efficiënt.

Beide raamwerken zijn gebaseerd op drie pijlers die elkaar onderling versterken. Pijler 1 bestaat uit kwalitatieve en kwantitatieve regels. Waarderingsregels en minimale solvabiliteitseisen vormen de kern. Het toezicht op de technische voorzieningen is voor Solvency II een uitbreiding ten opzichte van Bazel II, maar dat is begrijpelijk gezien de aard van verzekeringsactiviteiten.¹ Via pijler 2 kan de toezichthouder additionele maatregelen treffen. De nadruk ligt dan op goed risicomangement, in de breedste zin van het woord. Pijler 3 richt zich op informatievoorziening voor beleggers. Er zijn regels voor te publiceren informatie, zodat alle marktpartijen zich een beeld kunnen vormen van de risico's. Pijler 3 zorgt voor meer transparantie in de markt en een daaruit voortvloeiende betere marktdisciplinerende, hetgeen een belangrijke neven doelstelling is van de herzieningen Bazel II en Solvency II. Door de drie pijlers te combineren, ontstaat een gebalanceerd geheel van toezichtsinstrumenten waar in het verleden de nadruk lag op stringente financiële vermogensseisen (inclusief – voor verzekeraars – de technische voorzieningen).

Risico's zijn de drijfveer voor het toezicht. Het toezicht moet flexibel genoeg zijn om recht te doen aan de verschillen tussen het risicomangement van kleine en grote instellingen. Daarom bestaan er eenvoudige en geavanceerde methoden. In Bazel II zien we de

'Standardised' en 'Internal Ratings Based (IRB) approach'², in Solvency II heten de methoden 'Standardised' en 'Internal Models Approach'. We noemen dit ook wel een menubenedering. Elke instelling kiest zelf de te hanteren methoden. Over het algemeen kunnen we ervan uitgaan dat de geavanceerde methode een lager solvabiliteitsbeslag oplevert. Er is dus een stimulans voor instellingen om de geavanceerde methode te hanteren. Naar verwachting kiezen grotere instellingen voor de interne modellen methode omdat zij intern reeds economic capital hanteren (Doff, 2005).

4 Eigen vermogen als buffer voor risico?

De banken zijn gewend dat men risico's loopt met de activazijde van de balans, dat wil zeggen kredietverlening, en dat daar een eigen vermogensseis aan de passivazijde tegenover staat. Het eigen vermogen is de buffer voor onvoorziene risico's. En ook het feit dat je daar dus op kunt sturen, is een bekend bancaire fenomeen. En juist deze twee elementen zijn minder bekend bij verzekeraars.

Sinds jaar en dag kennen we bij verzekeraars de technische voorzieningen. Dat is verreweg de grootste passiefpost op de balans. De technische voorzieningen zijn bedoeld om aan toekomstige verzekeringsverplichtingen te voldoen. De actuaris zorgt ervoor dat de technische voorzieningen voldoende prudent zijn vastgesteld. Het gaat dus om 'ruim voldoende' en niet zozeer om 'precies voldoende.' Dat laatste is veel lastiger te bepalen zoals we merken in de discussie rondom fair value (zie kader 1). De minimale vermogensseis is op dit moment veel meer een sluitpost in het toezicht dan een actief sturingsmiddel. En ook dat zien we terug in de rudimentaire berekeningsmethode.³ Bazel II verfijnt dus de bestaande regels voor de solvabiliteitseisen, terwijl Solvency II twee elementen tegelijkertijd introduceert: waarderingsregels voor technische voorzieningen en herontwikkeling van solvabiliteitseisen.

Diverse landen scherpen op dit moment hun verzekeringstoezicht aan. In Nederland is het Financieel Toetsingskader (FTK) een voorloper van Solvency II. Het FTK voor verzekeraars is voor onbepaalde tijd uitgesteld, maar voor pensioenfondsen van kracht via de Pensioenwet. In internationaal verband zijn er naast FTK voorbeelden als Swiss Solvency Test (SST, Zwitserland), Individual Capital Adequacy Standards (ICAS, Verenigd Koninkrijk) en het Traffic Light System (enkele Scandinavische landen).

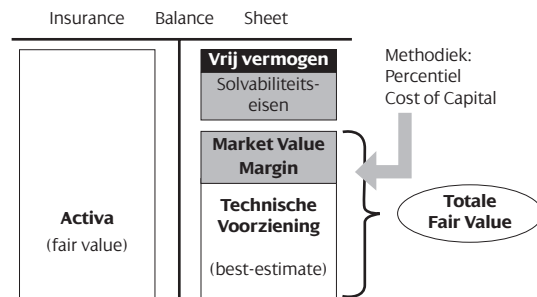
Kader 1 Fair value van verzekeringsverplichtingen

Het vaststellen van de fair value voor verzekeringsverplichtingen is niet eenvoudig (Aarzen en Mourik, 2005; Doff, 2005). De fair value is 'the amount for which an asset could be exchanged or a liability be settled between knowledgeable, willing parties in an arm's length transaction.' Voor verzekeringsverplichtingen is echter geen liquide tweedehands markt. Daarom worden waarderingsmodellen gebruikt om de fair value te bepalen (IAA, 2004).

De fair value bestaat uit twee componenten: de best-estimate en de market value margin. De best-estimate is de netto-contante waarde van de toekomstige kasstromen, rekening houdend met de *verwachte* sterfte of schades. Als discontovoet hanteert men de risicovrije rente. Echter, deze netto-contante waarde is *niet* de prijs die een goed geïnformeerde partij zou willen betalen. Immers, onverwachte sterfte- en/of schadeontwikkelingen vormen een risico en daarvoor wil een marktpartij een vergoeding.

De fair value component om rekening te houden met dit risico wordt de market value margin (MVM) genoemd. Een bedrag bovenop de best-estimate (verwachtingswaarde) dus. Er zijn twee mogelijke methodieken om de MVM te berekenen (zie figuur 1): de percentiel en de cost-of-capital methodiek. Recentelijk heeft CEIOPS zich door de verzekeringssector laten overtuigen van de Cost-of Capital methode.

Volgens de percentiel-methodiek⁴ bestaat de MVM uit een bepaald percentiel van de kansverdeling. De best-estimate is het 50%-percentiel van de kansverdeling, de MVM doet daar nog een schepje bovenop, bijvoorbeeld 75%. De marktwaarde van een verzekeringsverplichting is dan voldoende om in 75% van de gevallen aan de toekomstige verplichting te voldoen.

Figuur 1 fair value verzekeringsverplichtingen

Volgens de Cost-of-Capital-methodiek⁵ is de MVM gelijk aan de kosten van de solvabiliteitseis. De redenering hierachter is als volgt: een goed geïnformeerde koper moet een minimale hoeveelheid eigen vermogen vrijmaken als hij de verzekeringsverplichting overneemt van de verkoper. De kosten hiervan zal hij doorberekenen aan de verkoper.

Noten

- a De Australische toezichthouder is begonnen met de marktwaardering volgens de percentielmethode. Bij gebrek aan alternatief heeft de Europese Commissie in 2004 deze methodiek gesuggereerd voor Solvency II.
- b De Zwitserse toezichthouder is de grondlegger van de Cost of Capital methode in de Swiss Solvency Test (SST). De methode is door CEA (zie kader 2) ingebracht in de Solvency II discussies. Voor verdere informatie verwijzen we naar Doff (2006-b).

5 Risicogevoeligheid

In Bazel I was al risicogevoeligheid ingebouwd: verschillen in de solvabiliteitseis waren afhankelijk van de tegenpartij. Bazel II brengt een enorme verbetering in de risicogevoeligheid tot stand: een klein beetje meer risico betekent ook een iets hogere eis. Verzekeraars zijn nog niet gewend aan risicogeoriënteerd toezicht. Sterker nog: in het huidige systeem kunnen risicobeperkende maatregelen zoals premieverhogingen worden afgestraft met een hogere solvabiliteitseis.⁴ Bovendien zijn er geen solvabiliteitseisen voor beleggingsrisico's. Dat betekent dat de bekende term 'dekkingsgraad' minder zegt over het risico van de verzekeraar dan we eigenlijk wel zouden willen.

Het introduceren van risicogevoeligheid is nog niet zo eenvoudig voor de verzekeringsbranche. Dat ligt niet aan de bereidwilligheid van de partijen, maar aan de complexiteit van het onderwerp. Immers, als een verzekeraar ervoor kiest om extra prudente voorzieningen te treffen, mag dat niet leiden tot additionele vermogensseisen. Bovendien is de verbreding van het toezicht naar technische voorzieningen én solvabili-

teit een omslag in het paradigma van de verzekeringsbranche.

In het verzekeringsbedrijf is het marktrisico, ofwel het ALM-risico, veelal het belangrijkste risico. En dat gaat over de mismatch tussen verzekeringsverplichtingen en de beleggingsportefeuille. Het bepalen van de mismatch is niet eenvoudig en precies matchen is soms niet eens mogelijk vanwege de complexiteit van de verzekeringsproducten. We bedoelen hier overigens alleen de economische mismatch en niet de accounting mismatch, zoals beschreven in Aarzen en Mourik (2005). Aangezien Solvency II ambieert alle risico's te vertalen in een solvabiliteitseis, moet er dus een rekenmethode komen die recht doet aan alle karakteristieken van het risico, maar ook door alle verzekeraars is uit te voeren. Dat betekent een veelomvattend raamwerk van rekenregels en risicomodellen.

Bazel II heeft ervoor gekozen om het mismatch-risico (renterisico) in pijler 2 te plaatsen. Daarmee is flexibiliteit gecreëerd voor specifieke en toegesneden methoden per instelling. Er is echter uitgebreid

omschreven hoe het toezicht eruit ziet voor dit risico. Van verwaarlozing is geen sprake.

Kader 2 Partijen binnen Solvency II

Rondom Solvency II spelen vele partijen een rol. De Europese Commissie, de uiteindelijke opsteller van het Solvency II Directive, heeft het European Insurance and Occupational Pension Committee (EIOPC) ingesteld met alle regelgevers. Voor Nederland is het ministerie van Financiën hierin vertegenwoordigd. Daarnaast bestaat het Committee of Insurance and Occupational Pension Supervisors (CEIOPS) waarin toezichthouders zijn vertegenwoordigd. CEIOPS adviseert de Europese Commissie in het opstellen van het Solvency II Directive. Vanuit Nederland participeert De Nederlandsche Bank (DNB) in CEIOPS. CEIOPS benadert de verzekeraars weer via de nationale toezichthouders. De twee QIS-en zijn in Nederland door DNB georganiseerd.

Daarnaast heeft een aantal grote verzekeraars zich verenigd in twee fora: het CFO Forum en het CRO Forum. Het CRO Forum heeft richting CEIOPS gereageerd op discussiepunten als interne modellen, risico-mitigatie en diversificatie. Het Comité Européen des Assurances (CEA) is de vereniging van de nationale verzekeringskoepels (in Nederland het Verbond van Verzekeraars). Op dit moment fungeert het CEA als grote katalysator in het Solvency II proces. Het aantal position papers dat het CEA publiceerde is enorm en hun invloed is goed af te lezen in de CEIOPS documenten.

De actuariële beroepsgroep is betrokken via de nationale beroepsverenigingen en haar Europese koepel Groupe Consultative. Het International Actuarial Association (IAA) heeft via haar paper "A Global Framework for Insurer Solvency Assessment" grote invloed gehad op de huidige richting van Solvency II.

De International Association of Insurance Supervisors (IAIS) (zie ook Kipper, Pijpers, 2005) treedt op als internationaal platform voor verzekeringstoezichthouders, een soort Bazels Comité dus. Ze heeft geen wetgevende macht. Haar publicaties zijn richtlijnen voor wetgeving in de diverse landen.

6 Het proces van herziening

Bazel II is vernoemd naar de auteur, het Bazels Comité voor BankenToezicht.⁵ Dit is een groep toezichthouders uit een aantal westerse landen die in 1988 de funderingen legde voor een wereldwijd raamwerk voor bancaire toezicht, hetgeen een grote stap voorwaarts was. In 1999 was het Bazels Comité ook het meest logische orgaan om de volgende stap voorwaarts te initiëren. Dit op aandringen van de banken zelf.

De verzekeringsbranche is ook al enkele jaren klaar voor een herziening van het solvabiliteits-regime. Er was echter geen voor de hand liggend gremium om deze herziening voor haar rekening te nemen. De Europese Commissie heeft het initiatief genomen voor het ontwerp van het Solvency II Directive.⁶ Er was echter geen voor de hand liggend kanaal waarlangs de verzekeringsbranche haar stem kon laten

horen. Het Comité Européen des Assurances (CEA, zie kader 2) heeft dit vacuüm goed opgevuld.

Bazel II is tot stand gekomen via de hiervoor geduide consultatiedocumenten. Het eerste 'consultative paper' (1999) omschreef grofweg een nieuw akkoord. Wel moest er nog veel worden uitgewerkt. Het tweede consultatiedocument (2001) was uitgebreider en in feite had deze tekst onmiddellijk het Bazel II Akkoord kunnen worden. Sinds 2001 zijn er vooral verfijningen op het gebied van cijfermatige calibratie geweest.

Het informatieproces inzake Solvency II is tot op heden minder concreet en minder alomvattend. De documenten over Solvency II zijn tot voorjaar 2006 vooral gericht geweest op uitgangsprincipes. Er was tot het voorjaar 2006 nog geen duidelijkheid over mogelijke rekenregels dan wel formules waarmee de solvabiliteitseis kan worden vastgesteld.

Na overeenstemming over een aantal uitgangsprincipes volgt de concrete uitwerking en dat is lastig gebleken. Naar aanleiding van initiatieven van het CEA is er inmiddels een set van rekenregels voor de standaardmethode. Datzelfde geldt voor de Cost-of-Capital methode: het CEA heeft een methodiek ontwikkeld en hiervoor ook spreadsheets ter beschikking gesteld. Echter, op andere punten is men nog niet verder dan overeenstemming over de basisprincipes.

Datzelfde geldt voor de IAIS (zie kader 2). Een speciale IAIS werkgroep⁷ houdt zich bezig met solvabiliteit en prudentieel toezicht. Ook hier gaat het veelal om uitgangsprincipes. Overigens liggen deze uitgangsprincipes redelijk op één lijn met hetgeen in Solvency II gebeurt en de reacties vanuit de sector. Ook hier moeten we voorzichtig zijn: het venijn zit in de staart. Zijn we het nog steeds eens als we gedetailleerd uitschrijven wat de implicaties zijn van de geacordeerde uitgangsprincipes?

Zowel bancaire als verzekeringstoezichthouders grijpen in een vroegtijdig stadium mogelijkheden aan om te onderzoeken wat de gevolgen zijn van hun voorstellen voor de dagelijkse praktijk van instellingen, de stabiliteit van de financiële sector en de economie als geheel. Via zogenaamde Quantitative Impact Studies (QIS) wordt banken respectievelijk verzekeraars gevraagd omvangrijke voorgestructureerde studies te verrichten inzake de kwantitatieve gevolgen van de voornemens. Gezien de positieve

ervaringen met de QIS-en bij Bazel II is het goed dat ook voor de verzekeraars wordt onderzocht wat de mogelijke kwantitatieve gevolgen van Solvency II zijn. Op dit moment is QIS2 net afgerond en QIS3 is aangekondigd voor het voorjaar van 2007. Het is te verwachten dat er nog wel meer QIS-en komen. Bij Bazel II staat de teller inmiddels op vijf.

7 Een aantal openstaande punten

Het bancaire toezicht is toegesneden op het geconsolideerde niveau. Dat daaronder een hele structuur van moeder- en dochterrelaties bestaat, heeft geen gevolgen voor de minimale solvabiliteitseisen. Overigens wordt er wel toezicht gehouden op groepsrelaties en interne transacties in verband met arbitrage en zogeheten 'double gearing' (waarbij hetzelfde vermogen oneigenlijk wordt gebruikt voor het voldoen aan meerdere solvabiliteitseisen). Bij verzekeraars is dat precies andersom. Het verzekeringstoezicht is gericht op juridische entiteiten. De achterliggende gedachte is dat er een scheiding moet blijven tussen het schade- en levenbedrijf. Mocht er zich een grote calamiteit (schade) voordoen, dan mogen klanten bij de levensverzekeraar er immers niet de dupe worden. Inmiddels kan worden waargenomen dat verzekeraars intern hun bedrijf sturen op geconsolideerd niveau. Zij sturen ook op diversificatie door sterfterisico en schaderisico gelijktijdig in de analyse te betrekken. Daarom probeert men aan te sturen op geaggregeerd toezicht en geconsolideerde minimale vermogensseisen. Dat is echter voor toezichthouders een lastig vraagstuk. Tot nu toe richt Solvency II zich primair op juridische eenheden, maar we kunnen verwachten dat een nieuwe inhoudelijke discussie volgt.

Waar Bazel II op een aantal punten pragmatische vereenvoudigingen invoert, neigt Solvency II naar een volledige of juiste oplossing.⁸ Naast de risicomaat, zien we dat ook in de risicoclassificatie. Deze is voor Bazel II compacter dan voor Solvency II. Ook het niet opnemen van ALM-risico in pijler 1 is hiervan een voorbeeld. Zoals het er nu naar uitziet, betekent Solvency II voor grotere verzekeraars dat zij volledig op interne modellen mogen varen en vrij zijn in de structuur voor deze modellen. Daarmee maakt Solvency II een grotere stap voorwaarts dan Bazel II, waar nog wel voorschriften bestaan voor de structuur van interne modellen en de rekenregels.

Ook het internationale karakter van de financiële sector is niet zo eenvoudig voor toezichthouders. Bij

banken speelt op dit moment reeds de 'home-host' discussie. Wie is er verantwoordelijk voor het toezicht bij een buitenlandse dochter? De nationale toezichthouder van de moederbank of de nationale toezichthouder van de dochterbank? Hoe werken deze met elkaar samen? Schoenmaker en Oosterloo (2006) onderscheiden vijf varianten voor de bankensector. Deze varianten verschillen onderling in de rollen en verantwoordelijkheden van home en host toezichthouders in het toezicht van filialen en dochters in het buitenland (zonder respectievelijk met een eigen bankvergunning). De huidige situatie is dat alleen dochters met een eigenstandige vergunning onder de host toezichthouder vallen, terwijl de home toezichthouder ook de groep vanuit een geconsolideerd perspectief onderzoekt. De voorkeur van laatstgenoemde auteurs gaat uit naar een volledig Europees mandaat voor de home toezichthouder (ook wel 'lead supervisor' genoemd), maar de praktijk blijkt politiek gezien vaak weerbarstig. Dat geldt zeker ook voor verzekeraars waar het onderwerp op dit moment hoog op de agenda staat. Het valt te verwachten dat hierover het komende halfjaar meer duidelijkheid komt.

De daadwerkelijke uitwerking van de Bazel II voorstellen vindt plaats in het Capital Requirements Directive, een richtlijn van de Europese Commissie. De Europese richtlijn wordt vervolgens vertaald in nationale wetgeving (in Nederland via het ministerie van Financiën), die op zijn beurt weer wordt uitgevoerd door de nationale toezichthouders (in Nederland door De Nederlandsche Bank, DNB). Solvency II kent geen voortraject van voorstellen zoals Bazel II, maar kent als uitkomst direct een richtlijn, de Solvency II Directive, die vervolgens een vertaalslag behoeft naar nationale wetgeving en uitvoering. Echter voor het zover is, moet eerst het traject van goedkeuring in het Europees Parlement plaatsvinden.

8 Tot besluit

Dit artikel heeft de belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen Bazel II en Solvency II beschreven. Tabel 2 vat dit nog eens kort samen. Het lijkt erop dat de startpositie van de verzekeringsbranche in eerste instantie achterloopt bij die van banken als het gaat om risicomanagement en toezicht. Het totale herontwerp van het toezichtsraamwerk leidt ertoe dat deze achterstand ruimschoots wordt ingelopen. Daarmee gaat de beoogde eindpositie van Solvency II dus verder dan Bazel II.

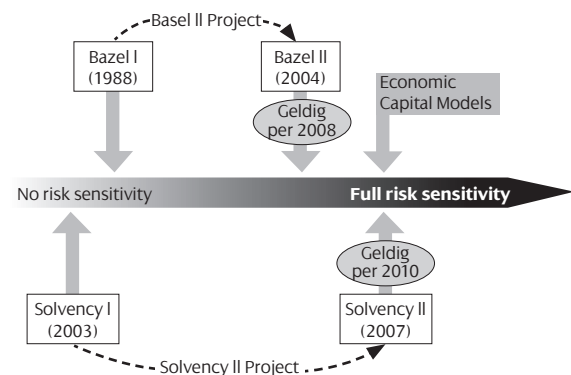
Tabel 2 Verschillen en overeenkomsten Bazel II en Solvency II

Bazel II	Solvency II
Risicogebaseerd toezicht	Risicogebaseerd toezicht
Drie samenhangende Pijlers	Drie samenhangende Pijlers
Menu: standaard of geavanceerde methode	Menu: standaard of geavanceerde methode
Solvabiliteits herzien	Solvabiliteits herontwerpen en waardering technische voorzieningen
ALM in pijler 2	ALM in pijler 1
Bazels Comité (bekende autoriteit) is auteur	Vooraf geen voor de hand liggend platform, inmiddels meerdere partijen betrokken
Geleidelijk verbeteren van concrete tekstvoorstellen	Eerst uitgangsprincipes, dan concretiseren (nu deels afgerond, deels open)
Toezicht op geconsolideerd niveau	Toezicht op juridische eenheden

De omvang van het Solvency II project is enorm, en dat vraagt ook veel inspanning van regelgevers, toezichthouders en vooral ook van de sector. We hebben in dit artikel beschreven dat het ontwerp-proces van Solvency II lastiger en complexer is dan dat van Bazel II. Zo lijkt het bijvoorbeeld een uitdaging om de overeenstemming in uitgangspunten en basisprincipes door te trekken naar concrete regels. Gezien de prestaties van het CEA en de IAIS in dit verband zijn de verwachtingen positief.

De inspanningen van banken om te voldoen aan Bazel II zijn fenomenaal. Aangezien Solvency II een groter ambitieniveau heeft dan Bazel II, zou de verzekeringsbranche een nog grotere prestatie moeten leveren (zie figuur 3). Het is de vraag of elke instelling (en de toezichthouder) zich dat ook realiseert.

Figuur 3 Solvency II ambitieuzer dan Bazel II

Solvency II en Bazel II zijn naar ons idee voldoende identiek om een verdere convergentie in de financiële

sector tot stand te brengen. We zijn er echter nog niet. De verschillen blijven groot. Tegen de tijd dat Bazel II wordt vervangen door Bazel III is er wellicht ruimte voor één overkoepelend toezichtraamwerk voor banken en verzekeraars. Of we ooit zover komen? De tijd zal het leren. ■

Literatuur

- Aarzen, A. en T. Mourik (2005), IFRS 4 insurance contracts, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, jg. 79, no. 1/2 (januari/februari), pp. 19-24.
- Bazels Comité voor Banktoezicht (2004), *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a revised framework*.
Bazels Comité: www.bis.org/bcbs
- Benink, H. (2005), Issues inzake Bazel II, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, jg. 79, no. 1/2 (januari/februari), pp. 33-40.
- Committee on European Insurance and Occupational Pensions Supervisors (CEIOPS) (2006), *Quantitative Impact Study 2: Technical Specification*; zie: www.ceiops.org.
- Comité Européen d'Assurances (CEA) (2006), *CEA Document on Cost of Capital*; zie www.cea.assur.org.
- Committee on European Insurance and Occupational Pensions Supervisors (CEIOPS): www.ceiops.org
- Comité Européen d'Assurances (CEA): www.cea.assur.org
- International Association of Insurance Supervisors (IAIS): www.iaisweb.org
- Comité Européen d'Assurances (CEA) (2006), *CEA Guidance on Quantitative Impact Study 2*; zie: www.cea.assur.org.
- Doff, R.R. (2006-a), *Risk Management for Insurance Firms: a framework for fair value and economic capital*, proefschrift Universiteit Twente; zie: <http://purl.org/utwente/57118>.
- Doff, R.R. (2006-b), *Risicomanagement bij Verzekeraars*, NIBE SVV.
- Doff, R.R. (2005), Economic Capital voor verzekeraars, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, jg. 79, no. 11 (november), pp. 582-589.
- Doff, R.R. (2004), *Economic Capital en Risicobeheer bij banken*, NIBE SVV.
- Doff, R.R. en A.H.A.J. van den Tillaart (2004), Banken combineren rendement en risico in RAROC, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, jg. 78, no. 12 (december), pp. 597-604.
- Europese Commissie: http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/solvency2/index_en.htm
- International Actuarial Association (IAA) (2004), *A Global Framework for Insurer Solvency Assessment*; zie: www.actuaries.org.
- Kippers J. en R. Pijpers (2005), *Een Bazel voor Verzekeringstoezicht: Droom of Werkelijkheid?*, Bank- & Effectenbedrijf (oktober), pp. 30-34.
- Leenaars, H. (2003), Risicomanagement van banken, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, jg. 77, no. 7/8 (juli/augustus), pp. 340-347.
- Schoenmaker, D. en S. Oosterloo (2006), Cross-border Issues in European Financial Supervision, in: Mayes, D., G. Wood (eds.), *The Structure of Financial Regulation*, Routledge, chapter 9
- Schoenmaker, D. en S. Oosterloo (2004), *Cross-border Issues in European Financial Supervision*, paper prepared for Bank of Finland Conference 'The Structure of Financial Regulation' Helsinki 2-3 September 2004.

Noten

- 1 De waarde van de verplichtingen van banken (vooral spaargelden) is relatief eenvoudig te bepalen, vanwege het direct opvraagbare karakter.
- 2 Er is overigens een verschil tussen IRB-foundation en IRB-advanced.
- 3 De Solvency I solvabiliteitseis is een percentage van de premies of van de gemiddelde schade bij schadeverzekeringen en een percentage van de technische voorzieningen bij levensverzekeringen.
- 4 Immers, de solvabiliteitseis voor schadeverzekeringen is (grof geduid) vaak 16% van de premie.
- 5 Omdat dit comité huist in de Bank of International Settlements (BIS) spreken we ook wel van BIS II.
- 6 Solvency II is een Directive, die vervolgens in nationale wetten wordt verankerd.
- 7 De Nederlandsche Bank is hierin zeer actief en Nederland heeft vanuit deze positie dus een zeer belangrijke rol binnen IAIS.
- 8 In dit kader merkte een toezichhouder recent op dat Solvency II feitelijk het equivalent is van Bazel III.